

Grue kommune,
postboks 94,
2261 Kirkenær,
post@grue.kommune.no
merk: planprogram arealdel

JORDVERNALLIANSEN I INNLANDET
HØYVANGVEGEN 40, BLÆSTAD
2322 RIDABU
TLF: 62 55 53 10
EPOST: INNLANDET@JORDVERN.NO
NETT: WWW.JORDVERN.NO/INNLANDET

04.07.2022

Uttalelse til planprogram for kommuneplanens arealdel i Grue kommune

Jordvernalliansen i Innlandet er dannet av en rekke organisasjoner innen landbruk, miljø og fagbevegelse, og arbeider for bevaring av dyrket mark og matjord, og mot en stadig forverring av norsk sjølforsyningsgrad og matsikkerhet.

Jordvernalliansen viser til at planprogram for kommuneplanens arealdel er lagt ut til offentlig ettersyn, med høringsfrist 4. juli 2022.

Jordvern omtales i svært liten grad i plandokumentet, og vi har her konkrete innspill til hvordan dette bør skjerpes og innarbeides til jordvernets og kommunens beste.

Jordvernalliansen minner først om at **nasjonal jordvernstrategi må være førende for kommuneplanens arealdel**. Stortinget strammet i juni i fjor inn det nasjonale jordvernmålet. Maksimalt 3000 dekar dyrket mark skal nå omdisponeres årlig, mens målet tidligere lå på maksimalt 4000 dekar. Omdisponeringen skal dermed ned med en firedel. Denne kraftige innstrammingen må få konsekvenser for all kommunal og regional arealplanlegging. I tillegg har Stortinget nylig vedtatt at det skal legges fram en ny jordvernstrategi våren 2023, med ytterligere innstramming av jordvernmålet.

I Norge er kun 3 prosent av landarealet dyrket mark. Dermed er det nok av andre arealer å bygge på. Med en voksende befolkning i verden og økt behov for sjølforsyning må vi både ivareta den gode matjorda vi har, og i tillegg drive aktiv nydyrking.

I Innlandet tas store matjordarealer til utbygging av samferdsel. Dette berger for at Innlandet ikke kan ta av sine viktige og gode matjordressurser til bolig-, nærings- og fritidsbebyggelse.

Jordvernalliansen er tydelig på at i eventuelt dilemma mellom jordvern og ønsker om arealer til bolig, fritidsbebyggelse og næringsformål, så må Stortingets innstramming av jordvernpolitikken gjennom Nasjonal jordvernstrategi legges til grunn. Dette betyr at alle kommuner må legge seg på en strengere praksis enn tidligere.

For å understreke forpliktelsene i jordvernstrategien sendte Landbruks- og matdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet 23. mars i år brev til alle landets kommuner og fylkeskommuner, med budskap om å ta vare på matjorda og om å iverksette tiltak for jordvernet.



JORDVERNALLIANSEN I INNLANDET
HØYVANGVEGEN 40, BLÆSTAD
2322 RIDABU
TLF: 62 55 53 10
EPOST: INNLANDET@JORDVERN.NO
NETT: WWW.JORDVERN.NO/INNLANDET

Kommuner og fylkeskommuner oppfordres til å vedta egne jordvernstrategier (det er i vår utlyst egne midler til dette), og det oppfordres tydelig til å vedta egne nullvisjoner. Videre oppfordres kommunene til å gå gjennom sine allerede vedtatte planer for å finne tidligere omdisponerte arealer som står urørt og som det er mulig å tilbakeføre til LNFR-område (revidere gamle planer).

Mange kommuner har vedtatt offensive jordvernstrategier og andre plandokumenter. Tønsberg kommune er blant dem som har vedtatt en nullvisjon for omdisponering av dyrket mark, se side 6-7 her:

<https://www.tonsberg.kommune.no/tjenester/naring-og-landbruk/landbruk/plan-for-vern-av-matjord/> Det mangler heller ikke på regionale planer for jordvern (bl a Vestfold, Trøndelag, Rogaland og Nordland), og Viken fylkeskommune er blant dem som har vedtatt nullvisjon for omdisponering av dyrket mark:

<https://www.dagbladet.no/meninger/darligst-selvforsyning-i-europa/76313211/amp>

I Innlandet fylkeskommunes Innlandsstrategien (kapittel 3.3) omtales nettopp de fire satsingsområdene hvor fylket skal ha en ledende posisjon: *teknologi, industri, landbruk og reiseliv*. Da kan en ikke bygge ned grunnlaget for matproduksjonen – den verdifulle og i praksis ikke-fornybare ressursen matjord.

Også i føringene fra samfunnsdelen i Grue kommunes kommuneplan trekkes betydningen av landbruk fram: *Arbeid og kompetanse*.

- *Tilrettelegge for og stimulere til et innovativt og bærekraftig landbruk i samarbeid med skog- og landbruksnæringen.*

Her er må jordvern åpenbart være et grunnleggende tiltak.

Vi mener at alt dette borger for at Grue kommune må gjøre jordvern til et vesentlig tema for kommuneplanens arealdel. Vi mener videre at planprogrammet må legge opp til dette, og at det må innarbeides tydelige formuleringer om jordvern før planprogrammet tas opp til behandling.

Vi ber konkret om at det innarbeides en nullvisjon for omdisponering av dyrket mark, og at dette føres videre i den endelige arealplanen. Vi ber også om en gjennomgang av tidligere omdisponerte områder som står urørt, med tanke på å tilbakeføre disse til LNFR-område, og dermed bevare dem som dyrket mark for framtida (jf brevet fra LMD og KDD).

Slik planprogrammet nå er utformet, peker det overordnet på spørsmål og dilemmaer, men det bidrar i mindre grad til å peke retning for det kommende arealplanarbeidet.

I tillegg til at nasjonal jordvernstrategi må omtales som en nasjonal føring for arbeidet (kapittel 3), er det vesentlig å omtale jordvern eksplisitt i aktuelle kapitler videre i planprogrammet. Vi stusser ved at boligbygging, bolyst og attraktivitet for tilflytting omtales i flere sammenhenger, uten at det samtidig omtales at nye boligområder må

DISSE ORGANISASJONENE DELTAR I JORDVERNALLIANSEN I INNLANDET REGIONALT ELLER PÅ FYLKESNIVÅ:

NATURVERNFORBUNDET – INNLANDET BONDELAG – INNLANDET NATUR OG UNGDOM – LO INNLANDET – KOKKENES MESTERLAUG HEDOPP
NORSK NÆRINGS- OG NYTELSESMIDDELARBEIDERFORBUND – BONDE- OG SMÅBRUKARLAGET – BYGDEKVINNELAGET
INTERNASJONAL KVINNELIGA FOR FRED OG FRIHET AVDELING HEDMARK/OPPLAND – BYGDEUNGDOMSLAGET
NORGES MILJØVERNFORBUND REGION ØSTLANDET

JORDVERNALLIANSEN I INNLANDET
HØYVANGVEGEN 40, BLÆSTAD
2322 RIDABU
TLF: 62 55 53 10
EPOST: INNLANDET@JORDVERN.NO
NETT: WWW.JORDVERN.NO/INNLANDET

anlegges utenom dyrket mark. I lys av nasjonal jordvernstrategi vil det være særdeles umusikalsk og lite framtidsrettet å legge opp til å omdisponere dyrket mark til boliger.

Eksempel på en slik formulering er denne: *«For arealplanleggingen i Grue kommune er det viktig å vurdere forhold omkring boligutbygging som bidrar til bolyst og tilflytting, herunder spørsmål om plassering av nye boliger med tanke på behov i befolkningen og demografiske forhold, og hva slags type boliger det er behov for. I tillegg er etterspørsel etter tomter til fritidsboliger også et viktig tema som en må finne svar på.*

På den måten kan kommunen både sikre kvaliteter og verdier i sitt område, og fastlegge muligheter for bygging og vern tilpasset egenart, lokale forutsetninger og behov, samt nasjonale og regionale føringer. Grue kommune har mål om å sikre en bærekraftig utvikling gjennom arealplanleggingen. Dette innebærer «å sikre behovene til dagens generasjon uten å sette fremtidige generasjoner i fare». Grue kommune skal søke å forene ønsket om å bevare natur- og miljøverdiene med behovet for bruk og utbygging til beste for den enkelte og samfunnet. Dette krever en helhetlig planlegging hvor det skal tas mange hensyn og langsiktige valg.»

Vi mener at en her er tjent med å peke på blant annet jordvern spesielt, og en nullvisjon for omdisponering vil også kunne passe inn i dette avsnittet.

Vi vil også peke på jordvern og bolig- og næringsutbygging langt ifra er obligatoriske motsetninger. Mindre byer og tettsteder har gjennomgående et stort potensial for fortetting, og det gjelder også Grues kommunesentrum og tettsteder for øvrig.

Videre har Grue kommune en vesentlig arealreserve, noe som også omtales i planprogrammet: *«De siste 10 årene har det vært relativt beskjeden utbygging både innen bolig- og næringsutbygging. Mange av områdene som er avsatt til disse formålene ligger fortsatt ubebygd.»*

Følgende spørsmål stilles i planprogrammet, og vi mener jordvern er et klart svar på dette, og ber om at det innarbeides som føring og målsetning:

- *Hvordan sikre en bærekraftig forvaltning av jordbruksarealer og utmarksområder i arealplanleggingen?*

Når det gjelder vegutbygging, ber vi kommunen vurdere om det fortsatt er hensiktsmessig å beholde avsatte arealer/reguleringer, jf følgende omtale i planprogrammet: *«For det framtidige hovedvegsystemet er det i gjeldende arealplan lagt inn omlegging av riksvei 20 vest for Kirkenær sentrum. Denne opprettholdes. Det er også lagt inn trase for en ny veg øst for Kirkenær sentrum som kan betjene næringsområdene.»*

Jordvern nevnes kun to ganger i planprogrammet; som et av elementene i en konsekvensutredning, samt i følgende setning om kommuneplanens samfunnsdel: *«Det skal legges til rette for ny boligbygging på steder som ikke er flomutsatt og hvor man tar hensyn til jordvern, eksisterende primærnæringer, klimautslipp og det grønne skifte.»*

DISSE ORGANISASJONENE DELTAR I JORDVERNALLIANSEN I INNLANDET REGIONALT ELLER PÅ FYLKESNIVÅ:

NATURVERNFORBUNDET – INNLANDET BONDELAG – INNLANDET NATUR OG UNGDOM – LO INNLANDET – KOKKENES MESTERLAUG HEDOPP
NORSK NÆRINGS- OG NYTELSESMIDDELARBEIDERFORBUND – BONDE- OG SMÅBRUKARLAGET – BYGDEKVINNELAGET
INTERNASJONAL KVINNELIGA FOR FRED OG FRIHET AVDELING HEDMARK/OPPLAND – BYGDEUNGDOMSLAGET
NORGES MILJØVERNFORBUND REGION ØSTLANDET

JORDVERNALLIANSEN I INNLANDET
HØYVANGVEGEN 40, BLÆSTAD
2322 RIDABU
TLF: 62 55 53 10
EPOST: INNLANDET@JORDVERN.NO
NETT: WWW.JORDVERN.NO/INNLANDET

Vi stusser for øvrig over at jordvern heller ikke er tema i følgende kapittel:

4.10 LNF-områder

I gjeldende arealplan er det tilrettelagt for noe spredt bolig- og fritidsboligbygging. Omfanget og lokaliseringen av dette må vurderes på nytt i revidering av planen. Gjennom planbestemmelsene må det sikres at spredt bolig- og fritidsbebyggelse ikke kommer i konflikt med landbruksinteresser eller natur- og verneverdier.

- *Hvordan tilrettelegge for økt miljøvennlig benyttelse av utmark, samt tilgang til elver, sjøer og vann?*
- *Hvordan drive et jordbruk som er bærekraftig og klimavennlig?*
- *Hvordan ivareta kulturlandskapet?*
- *Hva er konsekvensene av dagens rovviltpolitikk og hvilke muligheter og utfordringer fører dette til for arealforvaltningen i Grue kommune?*
- *Hvordan regulering ønsker vi for motorferdsel i LNF-områdene?*

Grue kommune har alene omdisponert 464 dekar dyrket mark i perioden fra 2005 til 2020. Grue er dermed nummer seks på lista over kommuner i Innlandet som har omdisponert mest dyrket mark i perioden, og det er dags for å utarbeide en kommuneplan som tydelig snur denne trenden.

Vi minner til slutt om at jordbruket i Grue er en betydningsfull næring. En må derfor evne å ikke bokstavelig talt bygge ned selve grunnlaget for denne næringa – den svært verdifulle matjorda vår.

Vi ønsker lykke til videre med planarbeidet – med mål om å unngå å omdisponere dyrket mark.

Med vennlig hilsen arbeidsutvalget i Jordvernalliansen i Innlandet,

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Lars Opsal jr
Innlandet Bondelag

Odd Erik Kokkin
LO Innlandet

Stephan Viehmann
Naturvernforbundet i Innlandet

Lars Arne Mjørlund
Innlandet Bondelag

DISSE ORGANISASJONENE DELTAR I JORDVERNALLIANSEN I INNLANDET REGIONALT ELLER PÅ FYLKESNIVÅ:

NATURVERNFORBUNDET – INNLANDET BONDELAG – INNLANDET NATUR OG UNGDOM – LO INNLANDET – KOKKENES MESTERLAUG HEDOPP
NORSK NÆRINGS- OG NYTELSESMIDDELARBEIDERFORBUND – BONDE- OG SMÅBRUKARLAGET – BYGDEKVINNELAGET
INTERNASJONAL KVINNELIGA FOR FRED OG FRIHET AVDELING HEDMARK/OPPLAND – BYGDEUNGDOMSLAGET
NORGES MILJØVERNFORBUND REGION ØSTLANDET